

EFECTELE FISCALITĂȚII ASUPRA ECONOMIEI NAȚIONALE

Lucia CASTRAVEȚ

Universitatea de Stat din Moldova

În orice timp și în orice tip de societate fiscalitatea este privită ca o inoportunitate pentru orice contribuabili. Existența și manifestarea ei este justificată, deoarece funcționarea oricărei societăți implică și careva costuri. Dacă resursele proprii pe care statul le poate obține, care provin, de exemplu, din proprietățile publice (domeniile statului) nu sunt suficiente, ceea ce se întâmplă în general, atunci trebuie prelevate impozite. De fapt, impozitele plătite de către persoanele fizice și persoanele juridice pot fi considerate remunerații ale serviciilor de orice natură pe care le asigură statul sau instituțiile sale.

Cuvinte-cheie: *fiscalitate, contribuabil, impozite, taxe, economie națională, necesitate a statului, venituri fiscale, politică fiscală, politică bugetară, sistem fiscal, presiune fiscală.*

LES EFFETS DE LA FISCALITE SUR L'ÉCONOMIE NATIONALE

À tout moment et en toute société, la fiscalité est considérée comme une inopportunité pour tous les contribuables. Son existence et sa manifestation est justifiée, parce que le fonctionnement de chaque société entraîne certains coûts. Si les propres ressources dont l'état les peuvent obtenir, qui viennent, par exemple, des propriétés publiques (les domaines de l'état) ne sont pas suffisants, ce qui se passe en général, à ce moment-là il doit être prélevés des impôts. En fait, les impôts payés par les personnes physiques et les personnes juridiques peuvent être considérés les rémunérations des services de n'importe quel type dont l'état ou ses institutions les assurent.

Mots-clés: *la fiscalité, le contribuable, les impôts, les taxes, l'économie nationale, la nécessité de l'Etat, les recettes fiscales, la politique fiscale, la politique budgétaire, le système fiscal, la pression fiscale.*

Conform literaturii de specialitate, la baza instituirii impozitelor și taxelor a fost necesitatea statului de a-și procura resurse pentru acoperirea cheltuielilor pe care trebuie să le efectueze în vederea îndeplinirii rolului său economico-social. Astfel, „impozitele reprezintă o formă de prelevare a unei părți din veniturile și/sau averea persoanelor fizice și juridice la dispoziția statului în vederea acoperirii cheltuielilor publice. Această prelevare se face în mod obligatoriu, cu titlu nerambursabil și fără contraprestație directă din partea statului” [7].

Plecând de la această definiție a impozitelor, fiscalitatea poate fi privită ca o legătură dintre stat și persoanele fizice și juridice. Astfel, impozitele sunt percepute ca un rău necesar, fără a căror existență statul fiind pus în imposibilitatea de a-și putea desfășura (prin intermediul instituțiilor publice) activitățile cu care este mandatat [2].

Termenii „fisc” și „fiscalitate” au o vechime considerabilă, existând încă dinaintea apariției statului. Cuvântul *fisc* își are originea în limba franceză, însemnând instituția de stat care stabilește și încasează contribuțiile către stat, urmărește pe cei care nu și-au plătit în termen aceste contribuții [2]. Pe de altă parte, prin *fiscalitate* se înțelege un sistem de percepere a impozitelor și taxelor prin fisc; totalitatea obligațiilor fiscale ale cuiva.

În literatura economică este prezentă accepțiunea actuală a cuvântului „fisc”, acesta fiind interpretat ca „instituție a statului investită cu dreptul și obligația de a așeza, de a încasa și de a urmări plata impozitelor și a taxelor datorate statului de către contribuabili” [1].

Dintre formele derivate ale cuvântului „fisc”, una prezintă pentru noi o importanță deosebită, și anume: noțiunea de fiscalitate.

În sens juridic, fiscalitatea reprezintă ansamblul legilor și regulilor cu privire la impozite. Sau, așa cum subliniază unii autori, fiscalitatea se prezintă ca un corpus de reguli și mecanisme menite să asigure realizarea rolului fundamental pe care îl joacă impozitele în funcționarea organismului statal și, pe un plan mai larg, a vieții sociale în ansamblul ei [6].

În accepțiunea sa economică, „fiscalitatea reprezintă nu numai ansamblul reglementărilor privind stabilirea și perceperea impozitelor, ci și o caracteristică a politicii statului în materie de impozite și o expresie a sarcinilor fiscale ale diferitelor categorii de contribuabili”.

De fapt, în limbajul uzual, dar și în doctrina de specialitate, mai ales atunci când se vorbește despre înăsprirea fiscalității, aceasta este identificată cu presiunea fiscală ce semnifică însă nivelul fiscalității. În reali-

tate, acesta nu se poate măsura prin volumul absolut al impozitelor și nici creșterea impozitelor nu poate fi pusă exclusiv pe seama creșterii presiunii fiscale, deoarece volumul impozitelor poate crește datorită sporirii materiei impozabile în condițiile în care presiunea fiscală rămâne neschimbată [6].

În lucrări mai recente noțiunea de fiscalitate este chiar suprapusă aceleia de impozite. Fiscalitatea constă, prin definiție, „în prelevările impuse locuitorilor unei țări de către o autoritate publică care, din partea sa, asigură protecție și furnizează servicii”.

Așadar, oricare din definițiile redată mai sus face referire la un sistem care pune în mișcare instituții, reglementări juridice, mecanisme tehnice, instrumente și proceduri cu scopul de a mobiliza la bugetul public consolidat resurse publice de la contribuabili, persoane fizice și juridice.

Problematika presiunii fiscale în Republica Moldova este mai actuală ca oricând, în primul rând pentru că ne aflăm în faza reformării sistemului fiscal, începută, după părerea noastră, odată cu adoptarea Codului Fiscal; în al doilea rând, pentru că țara noastră resimte acut lipsa investițiilor majore care să creeze locuri de muncă stabile și bine plătite; în al treilea rând, pentru că veniturile majorității contribuabililor sunt grevate de o fiscalitate excesivă care descurajează investitorii și care încurajează evaziunea fiscală.

Pentru a-și realiza scopul în cadrul politicii fiscale, presiunea fiscală impusă de puterile publice trebuie să armonizeze două tendințe diametral opuse: pe de o parte, pe cea a statului, care dorește ca aceasta să fie tot mai mare pentru acoperirea cheltuielilor publice crescânde și, pe de altă parte, cea a cetățeanului, care dorește o presiune fiscală cât mai mică [3].

Astfel, la baza elaborării politicii fiscale a statului sunt puse rațiuni noi, de ordin economic, unde impozitul este recunoscut ca pârghie fiscală, sau de ordin social, în care impozitul devine un instrument de influențare a structurilor sociale.

În acest context, școala economică clasică, de sorginte liberală, atribuia impozitului o menire pur financiară, singurul său scop fiind acela de a procura resursele necesare acoperirii cheltuielilor publice, el trebuind să fie neutru din punct de vedere economic și social. Această concepție este preluată de revoluționarii francezi și înscrisă în Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789, unde se preciza explicit: „Pentru întreținerea forței publice și pentru cheltuielile administrației, o contribuție comună este indispensabilă” [5]. Aceasta apare ca o reacție firească față de abuzurile vechiului regim care menținea privilegiul fiscal pentru nobilime și cler.

O concepție asemănătoare se iscă în aceeași epocă în Statele Unite ale Americii, unde în Constituția de la 1787 se menționa: „Impozitele pot fi stabilite de către Congres în vederea plății datoriilor, pentru apărarea comună și pentru prosperitatea Statelor Unite” [9]. Această viziune a fost interpretată foarte strict, conducând la interzicerea utilizării impozitelor, astfel încât ele să aibă un impact economic și social.

O intervenție clară a statului, cu efecte economice globale, rămâne a fi sporirea fiscalității, ca o soluție pentru înlăturarea din circulație a monedei excedentare, în lupta împotriva inflației. Intervențiile selective de natură economică mai sunt de tipul: acordarea creditului fiscal pentru încurajarea cercetării aplicative la nivelul întreprinderilor; încurajarea investițiilor imobiliare prin deduceri fiscale pentru cei care angajează o parte din venituri în construcții de locuințe; reducerea impozitelor pentru întreprinderile mici și mijlocii în vederea stimulării procesului de autofinanțare a acestora; reducerea impozitului pentru cei care efectuează investiții pentru protecția mediului și combaterea poluării etc.

Impozitul poate fi utilizat și ca instrument cu acțiune socială selectivă. Suprataxa și accizele mari la băuturile alcoolice și scutirea de taxe de consumație a băuturilor nealcoolizate pot deveni un remediu împotriva alcoolismului.

Totodată, pot apărea și contradicții între diversele obiective urmărite de către stat prin politica sa fiscală. Aici intervine rațiunea celor ce elaborează astfel de politici, urmând să armonizeze diferitele interese.

Unii autori apreciază că obiectivul financiar nu mai poate avea prioritate, mai însemnate fiind considerențele de ordin politic și social. Ei invocă în acest sens concepția modernă a finanțelor publice, potrivit căreia politica fiscală este doar o componentă a celei economice, căreia îi este subordonată, așa după cum echilibrul bugetar este subordonat echilibrului general economic. În aceeași concepție, finanțele publice nu mai servesc statul consumator, ci se manifestă când statul mănuieste tehnici și pârghii financiare pentru asigurarea macrostabilității economice și a păcii sociale [8].

Dintre toate obiectivele financiare, economice și sociale ce stau în fața politicii fiscale, cele financiare au fost și continuă să rămână cele mai importante, constatare pentru care se aduc următoarele argumente:

- Statul poate influența activitatea economică și structurile sociale și prin alte mijloace decât folosind impozitele (prin acordarea unor împrumuturi în condiții avantajoase pentru ramurile pe care vrea să le stimuleze, printr-o politică adecvată în alocarea resurselor bugetare). Este însă puțin probabil că statul ar putea renunța la impozite pentru alimentarea bugetului său, înlocuindu-le cu alte venituri. Împrumuturile sunt o soluție, dar folosirea lor are limite legate de suportarea în viitor a datoriei publice;
- Angajarea impozitului ca pârghie de stimulare sau de inhibare face ca nivelul lui să fie redus până la exonerare sau să fie ridicat până la confiscare. Din punct de vedere financiar, nu cotele cele mai ridicate asigură cel mai înalt randament al impozitului, deoarece el declanșează fie evaziune, fie reținere în sporirea masei impozabile peste un anumit nivel. O cotă rezonabilă poate aduce un plus de venit la buget prin interesul plătitorului pentru sporirea veniturilor sau averii;
- Primatul considerentelor de ordin economic sau social în politicile fiscale riscă să ducă la creșterea exagerată a complexității sistemelor fiscale și să afecteze stabilitatea impozitelor care tind să varieze în raport cu conjunctura și cu orientarea politicii economice.

De menționat că impozitele în zilele noastre au încetat să mai fie simple plăți amorfe la buget, absolut neutre față de climatul economic și social. Acestea sunt angajate de către stat, alături de alte politici și pârghii economice, în asigurarea stabilității economiei naționale și a păcii sociale.

Prin urmare, aceste politici și pârghii trebuie folosite cu rigoare, pentru a nu intra în contradicție cu legile pieței, ori să creeze un climat favorabil pentru prosperitatea afacerilor și pentru creșterea calității vieții populației.

Considerăm că este necesar ca la nivelul fiecărei țări presiunea fiscală să fie menținută în limite suportabile pentru toți contribuabilii, dar în același timp să se poată satisface necesitățile de bază ale indivizilor. Aceasta în condițiile în care acoperirea cheltuielilor în continuă creștere impune resurse tot mai mari, iar în același timp o fiscalitate prea ridicată nu este agreată de mediul de afaceri. Este de dorit o îmbinare a fiscalității cu satisfacerea cât mai înaltă a nevoilor oamenilor, astfel încât contribuabilii să resimtă faptul că impozitele și taxele prelevate de la ei sunt într-adevăr cheltuite în interesul lor.

Bibliografie:

1. BISTRICEANU, D. și al. *Finanțele agenților economici*. București: Editura Economică, 2001, p.161.
2. BREZEANU, P. *Fiscalitate*. București: Wolter Kluwer, 2009.
3. HOANȚĂ, N. *Evaziunea fiscală*. București: Tribuna Economică, 1997, p.154.
4. MANOLE, T. Principiile impunerii și problemele presiunii fiscale în Republica Moldova. În: *Administrarea publică*, 2002, nr.1, p.29-40.
5. RIALS, S. *La déclaration des droits de l'homme et du citoyen*. Paris: Hachette, 1988, art. XIII.
6. TULAI, C. *Finanțele publice și fiscalitatea*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2003, p.188-189.
7. ȚĂȚU, L. și al. *Fiscalitate. De la lege la practică*. Ediția a VIII-a. București: C.H. Beck, 2013, p.283.
8. VĂCĂREL, I. *Finanțe publice* Ediția a IV-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2003, p.119.
9. <http://www.gpo.gov/fdsys/browse/collection.action?collectionCode=GPO&browsePath=The+Constitution+of+the+United+States+of+America:+Analysis+and+Interpretation>
10. http://www.econ.ubbcluj.ro/nod.php?id_n=39

Prezentat la 17.09.2014